

Juhend

IT üldkulu komponent

Koostatud 30.06.2022

Eesti Haigekassa (edaspidi: *Haigekassa*) tasub Eesti Haigekassa tervishoiuteenuste loetelus (edaspidi: *tervishoiuteenuste loetelu*) toodud teenuste hindadesse arvestatud IT üldkulu komponenti eest eesmärgiga toetada järgnevat töid ja tegevusi:

1. Üleminek Eesti Infoturbe Standardile;
2. Riigi IT strateegia põhimõtete jälgimine;
3. e-Tervise valitsemisraamistikuga seotud ümberkorralduste elluviimine ning töös hoidmine;
4. UPTIS põhimõtete jälgimine ning arendused;
5. Arenduste töögrupi heatahte leppe järgimine;
6. Muudeks spetsifitseerimata kuid vajalikeks IT kulutusteks.

1. Üleminek Eesti Infourbestandardile

Seoses senise infoturbesüsteemi ISKE sulgemisega ja üleminekuga uuele Eesti Infoturbe Standardile (EITS) on riiklikke andmekogusid kasutataval tervishoiuasutustel vajalik teostada asutuse infoturbe juhtimise ümberkorraldamine. EITS kasutuselevõtt toob juurde võimaluse ja kohustuse organisatsiooni juhtkonnal otsustada kaitstavate objektide nimekirja ja kaitsetarbe ulatuse üle. Eelnevast tulenevalt loob EITS muuhulgas raamistiku pilvetehnoloogiatel põhinevate toodete ja teenuste kasutuselevõtuks mis avab tervishoiuasutustel võimaluse vähendada juba standardiseeritud teenuste ja toodete tarbeks infrastruktuuri ja organisatsiooni funktsioonide dubleerimist.

2. Riigi IT strateegia põhimõtete järgimine

Riigi IT strateegia on kirjeldatud dokumendis „Digiriigi arengukava 2030“ seab järgmiseks kümnendiks rea eesmärgi ja põhimõtteid millest tuleb lähtuda ka tervise valdkonna digiarengu korraldamisel. Sealhulgas targa tellija rolli tugevdamine: raviasutuste vaheline koostöö vajaduste sõnastamisel, arenduste tellimisel ja olemasolevate komponentide taaskasutamisel ning investeeringud innovatsiooni ja arengut toetavate rollide tugevdamiseks raviasutuses.

Olulisemad eesmärgid hõlmavad:

- Inimesele orienteeritud teenused. Tulemiks on inimestele lihtsasti mõistetavad ja hästi korraldatud ning andmepõhiselt juhitud teenused. Tervishoiu mõistes on sihtgrupiks nii teenust saav inimene kui tervishoiuga seotud töötaja või asutus, seda nii teenuse tarbija kui tagasiside andja rollis.
- Teenuste töökindlus ja kvaliteet.
- Inimestel on kontroll oma andmete üle.
- Krattide kasutuselevõtt ehk teenuste inimsõbralik automatiseerimine.
- Rohelised tehnoloogiad sh. taaskasutus ning dubleerivate teenuste ja struktuuride vältimine.
- Pilveteenuste kasutuselevõtt, mis annab panuse nii roheliste tehnoloogiate suuremasse kasutamisse kui olemasolevate lahenduste taaskasutamisse ning seeläbi leevendab spetsialistide puudusest tulenevat ohtu töökindlusele, turvalisusele ja arengukiirusele.

- Kõrge innovatsiooni võimekus nii piloteerimiste, katsetuste kui uute lahenduste kasutuselevõtu ja eskaleerimiste kaudu.

Digiriigi arengukava kehtestab rea põhimõtteid millest tuleb digitehnoloogiate kasutamisel, haldamisel ja arendamisel lähtuda:

- Võrdne kohtlemine, avatud digiühiskond ning isikuandmete juhtimise võime ja võimalus.
- Eesti keele püsimise toetamine.
- Usaldusväarsus mis toetub läbipaistvate lahendustel ja otsustel ning aktiivsel riskide juhtimisel.
- Tehnoloogianeutraalsus, avatud standardid ja neil põhinevad lahendused.
- Koostöö nii organisatorsete funktsioonide kui arenduste loomisel ja taaskasutamisel.
- Uuendusmeelsus.
- Kliima- ja keskkonnahoidlikud lahendused.

3. E-Tervise valitsemisraamistikuga seotud ümberkorralduste elluviimiseks.

e-Tervise valitsemisraamistiku muudatused on vajalikud digiriigi arengukava eesmärkide ja põhimõtete koordineeritud juurutamiseks tervishoius riigiülel. See eeldab valmisolekut tervishoiuasutustelt juhendada raamistikus sõlmitud kokkulepetest, põhimõtetest, võimalustest ja piirangutest. Spetsiifiliselt nõuab valitsemisraamistik tervishoiuasutustelt vähemalt järgnevat:

- E-tervise strateegia alane koostöö.
- E-tervise planeerimisüksusega koostöö.
- Tervisesüsteemi sisuteenuste valdkondade portfelli kokkuleppimine. Valdkondade omanike rollide kokkuleppimine ja omaniku rolli kandmine. Valdkondade ülene koostöö dubleerimise vältimiseks nii kesksete kui lokaalsete arenduste ulatuses.
- Üleriigiliste lahenduste arendustes osalemine, piloteerimine ja kasutuselevõtt.
- E-tervise innovatsiooni võime suurendamine ning aktiivne arendustöö ja koostöö.
- Arendusportfelli juhtimises osalemine ning lokaalsete ja riiklike portfelliide kooskõlastamine ja optimeerimine.

4. UPTIS põhimõtete järgimine ning arendused

Uue Põlvkonna Tervise Infosüsteem UPTIS on arendusprogramm millega luuakse tervishoius Digiriigi Arengukava 2030 ootustele vastav kesksete lahenduste kogum. UPTIS lahendused on tervishoiuasutustele kasutamiseks tüüpiliselt kohustuslikud. UPTIS lähtub järgnevatest peamistest printsiipidest (lisaks punktides 1, 2 ja 3 toodud põhimõtetele)

- Sündmuspõhised teenused nii tervishoiu teenuse kasutajale kui teenuse osutajale.
- Andmepõhine tervishoid, mille esmane allikas on UPTIS.
- Andmete dubleerimisega kaasneva segaduse (mitu versiooni tõde) kui ka raiskamise (ressursside mitmekordne kasutus) vähendamine.
- Liidestumise paindlikkus (näiteks kasutajaliidese kasutamine vs. APIde kaudu integratsioon).

Tervishoiuasutustelt eeldab UPTIS arendusprogramm järgnevat panust ja tuge (lisaks punktides 1-3 loetletule)

- Arendusvõime kasvatamine, vajadusel koondumine konsortsiumidesse või koostöövõrgustikesse kus on arendusvaldkonnad ja rollid jagatud arenduste elutsükli baasil konsortsiumi osalejate vahel. Eesmärk on arendusvõime kasvatamine nii tehnilisel kui organisatorsete ja töökorralduslike muudatuste tasemel.

- Lahenduste piloteerimises osalemine.
- Tagasiside planeeritavatele ja toimivatele lahendustele sh. ettepanekute tegemine koos valmidusega realiseerimise töös ja piloteerimises osaleda. Saadud teadmiste jagamine teistele kasutajatele lahenduse eskaleerimisel või muus etapis.

5. Arendusmetoodika töörühma hea tahte leppe järgimine

Eesti Haiglate Liidu, Sotsiaalministeeriumi, TEHIK ja Haigekassa koostöös arendusmetoodika töörühmas koostatud hea tahte leppe järgimisel, lisaks punktidele 1-4, järgivad pooled Hea Tahte Kokkulepet sh. järgmisi põhimõtteid:

- Arenduste korral analüüsitakse või hinnatakse ka keskse lahenduse elukaare kulusid ning ei käivitata kesksete lahenduste projekte, mille ülalhoiuks või edasiseks arendamiseks puudub rahaline kate.
- Selleks, et Tervishoiuteenuse osutajal oleksid kesksete lahenduste juurutamise ja ülalhoiu kulud optimaalsed, teevad Tervishoiuteenuse osutajad omavahel koostööd, et ühtlustada lahendustega seotud nõudeid ja tööprotsesse. Juhindutakse üks kord arendamise ja taaskasutamise põhimõttest.
- Kooskõlas Digiühiskonna arengukavaga on arendusena ostetava toote kood avaliku domeeni kood ning läbi avaliku koodi on soodustatud tehniline arenduse taaskasutus. Koodi avalikustamisel ja avaliku koodi repositooriumi haldamisel juhindutakse Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (edaspidi: *MKM*) poolt hallatavatest põhimõtetest. Printsip ei kehti standardiseeritud funktsionaalsusega toodete korral. Tootele uute funktsioonide tellimisel lähtutakse printsibiist, et kui tellija tasub olulises ulatuses funktsionaalsuse arendamise eest ehk toote arenduse eest vastavalt tellija või riiklikele nõuetele, siis on tegemist avaliku raha eest tasutud arendusega ning see programmikood on avalikus domeenis kättesaadav. Erisusi juhatakse ja otsustatakse koostöös repositooriumi haldajaga ja koostöös MKM vastava valdkonna juhiga.

6. Muud spetsifitseerimata IT kulutused

Tervishoiuteenuse osutajal on õigus kasutada tervishoiuteenuste loetelu hindadesse arvestatud IT üldkulu komponenti ka muudel infotehnoloogiaga seotud eesmärkidel. Kuid selline kasutus ei asenda eelnevalt viidatud ja kirja pandud kokkuleppeid.

Juhendi on koostanud Haigekassa arendusosakond
UpTis juht Kalle Killar
kalle.killar@tervisekassa.ee